

STAROSTWO
POWIATOWE
W ZWOLENIU

FUNDACJA
EXPERTO PRO BONO

POZNAJ SWOJE PRAWA

PORADNIK Z ZAKRESU PRAWA RODZINNEGO

Niniejszy poradnik został przygotowany w ramach zadania publicznego w zakresie prowadzenia w 2020 roku punktu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na terenie powiatu Zwoleńskiego we współpracy z **Fundacją Świadomości Obywatelskiej Experto Pro Bono** w ramach projektu finansowanego z budżetu państwa realizowanego przez **Powiat Zwoleński**.

www.zwolenpowiat.pl
www.fundacjaepb.pl

ALIMENTY NA DZIECKO

Alimenty są świadczeniem na rzecz osoby, która nie jest w stanie samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb. W poniższym poradniku przedstawimy przesłanki warunkujące uzyskanie alimentów na rzecz małoletniego dziecka.

Wskazać należy, iż zgodnie z art. 133 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie. Wyłączenie w tym zakresie zachodzi jedynie w przypadku, gdy dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania. Rodzice mogą uchylić się od świadczeń alimentacyjnych względem dziecka pełnoletniego, jeżeli są one połączone z nadmiernym dla nich uszczerbkiem lub jeżeli dziecko nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się.

Zakres obowiązku alimentacyjnego wyznacza art. 135 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego:

§ 1 Zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego.

§ 2. Wykonanie obowiązku alimentacyjnego względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie albo wobec osoby niepełnosprawnej może polegać w całości lub w części na osobistych staraniach o utrzymanie lub o wychowanie uprawnionego, w takim wypadku świadczenie alimentacyjne pozostałych zobowiązanych polega na pokrywaniu w całości lub w części kosztów utrzymania lub wychowania uprawnionego.

Co oznaczają usprawiedliwione potrzeby uprawnionego?

Należy pamiętać, że nie wszystkie koszty jakie ponosisz na dziecko Sąd zakwalifikuje jako usprawiedliwione wydatki na zaspokojenie potrzeb małoletniego. Przyjmuje się, że usprawiedliwionymi potrzebami małoletniego są materialne i niematerialne potrzeby, których zaspokojenie jest niezbędne do zapewnienia egzystencji na odpowiednim poziomie. Zakres ten nie może się ograniczać do zapewnienia minimum egzystencji. Istotną jest również okoliczność, iż małoletnie dzieci mają prawo do równej stopy życiowej z rodzicami. Oznacza to, że rodzice zobowiązani do alimentacji powinni zapewnić dziecku warunki materialne odpowiadające tym, w jakich żyją sami – nie będzie to jednak dotyczyło potrzeb będących przejawem zbytku¹. Tak więc na usprawiedliwione potrzeby małoletnich składać się będą między innymi: koszty wyżywienia w domu i szkole, koszty odzieży, koszty edukacji (składki, ubezpieczenie, książki), koszty zakupu środków higienicznych, koszty dodatkowych zajęć pozalekcyjnych, wycieczek. Nie jest to katalog zamknięty. Dlatego jeśli starasz się o alimenty na rzecz swojego małoletniego dziecka przed napisaniem pozwu o alimenty, wypisz wszystkie wydatki miesięczne jakie ponosisz w związku z utrzymaniem dziecka. Ważną kwestią przy rozstrzygnięciu o świadczeniu

¹ teza IV uchwały SN z dnia 16 grudnia 1987 r., sygn. akt: III CZP 91/86, opubl. OSNC 1988/4/42..

alimentacyjnym przez Sąd, jest udokumentowanie wydatków np. poprzez przedstawienie faktur czy zaświadczeń.

Co oznaczają zarobkowe i majątkowe możliwości zobowiązanego?

To pytanie pojawia się przy każdej sprawie o alimenty. Zapewne zastanawiasz się, co oznaczają zarobkowe i majątkowe możliwości zobowiązanego. Błędnym jest przekonanie, że oznacza to faktycznie pobierane wynagrodzenie. Przez powyższe sformułowanie należy rozumieć nie tylko dochody i zarobki faktycznie uzyskiwane przez zobowiązanego, lecz także dochody i zarobki, które osoba zobowiązana powinna uzyskiwać przy dołożeniu należytej staranności stosownie do swoich sił fizycznych i umysłowych.

Jak uzyskać świadczenie alimentacyjne?

Alimenty na dziecko możesz uzyskać w formie ugody zawartej przed Notariuszem lub Mediatorem, o ile w tym zakresie jest zgoda pomiędzy rodzicem sprawującym opiekę nad małoletnim dzieckiem, a rodzicem zobowiązanym do alimentacji. W przypadku braku zgody swoje kroki musisz skierować do Sądu.

Właściwość Sądu.

Zgodnie z art. 32 Kodeksu postępowania cywilnego, powództwo o roszczenie alimentacyjne wytoczyć można według miejsca zamieszkania osoby uprawnionej. Powództwo można również wytoczyć według właściwości ogólnej tj. według miejsca zamieszkania pozwanego. Pozew o alimenty co do zasady należy złożyć do Sądu Rejonowego do wydziału Rodzinny i Nieletnich.

UWAGA:

Jeżeli dziecko ukończyło 18 rok życia, wówczas występuje w sprawie samodzielnie.

Jeżeli dziecko ma poniżej 18 lat, wówczas to rodzic sprawujący bezpośrednią pieczę nad dzieckiem występuje do Sądu z pozwem o alimenty, działając jako jego przedstawiciel ustawowy.

Pozew o alimenty – co powinien zawierać?

Pozew o alimenty, jak każde pismo procesowe powinien zawierać: oznaczenie Sądu do, którego jest kierowany, imię i nazwisko powoda (małoletniego), dane przedstawiciela ustawowego (matki/ojca), adres korespondencyjny, PESEL, dane pozwanego (imię i nazwisko, adres zamieszkania), treść żądania z podaniem kwoty alimentów, o jaką chcesz się ubiegać, uzasadnienie sporządzanego pozwu z podaniem twierdzeń uzasadniających wysokość dochodzonych alimentów oraz dowodów. Pozew powinien zawierać załączniki powołane w treści pozwu. Koniecznym jest podpisanie pozwu przez przedstawiciela ustawowego swoim imieniem i nazwiskiem.

KONTAKTY RODZICA Z DZIECKIEM

Kontakty rodzica z dzieckiem zostały szczegółowo uregulowane w przepisach kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Kontakty są niezależne od władzy rodzicielskiej. Rodzice oraz ich dzieci mają prawo i obowiązek utrzymywania ze sobą kontaktów.

Kontakty rodzica z dzieckiem obejmują między innymi:

1. przebywanie z dzieckiem (odwiedziny, spotkania, zabieranie dziecka poza miejsce jego stałego pobytu),
2. bezpośrednie porozumiewania się,
3. utrzymywanie korespondencji,
4. korzystanie z innych środków porozumiewania się na odległość, w tym środków komunikacji elektronicznej.

Co do zasady rodzice powinni wspólnie ustalać sposób i zakres kontaktów z dzieckiem rodzica, który nie zamieszkuje wraz z małoletnim. Przy ustaleniu zakresu kontaktów rodzice powinni kierować się przede wszystkim dobrem dziecka i uwzględniać jego rozsądne życzenia.

W przypadku braku porozumienia w zakresie kontaktów rozstrzyga sąd opiekuńczy.

W szczególnie określonych przypadkach, w sytuacji ochrony dobra dziecka sąd opiekuńczy może ograniczyć sposób utrzymywania kontaktów rodziców z dzieckiem. Sąd może w związku z tym:

1. zakazać spotykania się z dzieckiem,
2. zakazać zabierania dziecka poza miejsce jego stałego pobytu,
3. zezwolić na spotkanie się z dzieckiem tylko w obecności drugiego z rodziców albo opiekuna, kuratora sądowego lub innej osoby wskazanej przez sąd,
4. ograniczyć kontakty do określonych sposobów porozumiewania się na odległość,
5. zakazać porozumiewania się na odległość.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach Sąd może całkowicie zakazać kontaktów z drugim rodzicem, jeżeli utrzymywanie tych kontaktów poważnie zagraża dobru dziecka.

Sąd opiekuńczy, orzekając w sprawie kontaktów z dzieckiem, może zobowiązać rodziców do określonego postępowania, w szczególności skierować ich do placówek lub specjalistów zajmujących się terapią rodzinną, poradnictwem lub świadczących rodzinie inną stosowną pomoc z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń.

Wniosek o uregulowanie kontaktów – co powinien zawierać?

Wniosek o uregulowanie kontaktów, jak każde pismo procesowe powinien zawierać: oznaczenie Sądu, do którego jest kierowany, imię i nazwisko wnioskodawcy (rodzica wnioskującego), adres korespondencyjny, PESEL, dane uczestnika postępowania (dane rodzica pod którego pieczę dziecko przebywa), treść żądania z podaniem zakresu kontaktów, uzasadnienie sporządzanego wniosku z podaniem twierdzeń uzasadniających zakres kontaktów oraz dowodów. Wniosek powinien zawierać załączniki powołane w treści. Koniecznym jest podpisanie wniosku swoim imieniem i nazwiskiem.

W treści wniosku należy dokładnie opisać w jaki sposób chcemy, aby kontakty wyglądały. Bardzo ważne jest ustalenie zakresu kontaktów w dni powszednie, w weekendy, święta, ferie, wakacje, urodziny, dzień matki i ojca. Jest to istotna kwestia, bowiem przy konflikcie rodzicielskim zakres kontaktów ustalony orzeczeniem Sądu determinuje spotkania z dzieckiem. Również jest to istotne przy egzekucji kontaktów, w sytuacji gdy jeden z rodziców utrudnia, bądź uniemożliwia kontakty z dzieckiem.

WŁADZA RODZICIELSKA

Władza rodzicielska uregulowana jest w przepisach ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy z w artykułach od 92 do 112. Władza rodzicielska stanowi ogół praw i obowiązków rodziców względem dziecka, służących zapewnieniu mu należytej pieczy i strzeżenia jego interesów. Funkcją władzy rodzicielskiej jest zabezpieczenie interesów dziecka. Władza rodzicielska jest instrumentem odgrywającym kluczową rolę w określeniu praw i obowiązków pomiędzy rodzicami, a dziećmi.

Władza rodzicielska jest stosunkiem prawnym, którego podstawowym celem jest realizacja zasady dobra dziecka.

Czas trwania władzy rodzicielskiej:

Dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską aż do pełnoletności. Zatem należy stwierdzić, że z chwilą uzyskania przez dziecko pełnoletności władza rodzicielska ustaje.

Komu przysługuje władza rodzicielska?

Władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom. Jeżeli jedno z rodziców nie żyje albo nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, władza rodzicielska przysługuje drugiemu z rodziców. To samo dotyczy wypadku, gdy jedno z rodziców zostało pozbawione władzy rodzicielskiej albo gdy jego władza rodzicielska uległa zawieszeniu. Jeżeli żadnemu z rodziców nie przysługuje władza rodzicielska albo jeżeli rodzice są nieznanymi, ustanawia się dla dziecka opiekę.

Co składa się na władzę rodzicielską:

Na władzę rodzicielską składa się:

1. piecza nad osobą dziecka,
2. piecza nad majątkiem dziecka,
3. reprezentowanie dziecka.

Ustawodawca w przepisach kodeksu rodzinnego i opiekuńczego przewidział szereg dyrektyw określających sposób wykonywania władzy rodzicielskiej przez rodziców, na które składają się:

1. obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka,
2. nakaz poszanowania praw i godności dziecka;
3. nakaz posłuszeństwa dziecka względem rodziców;
4. wykonywanie władzy rodzicielskiej zgodnie z dobrem dziecka i interesem społecznym,
5. obowiązek wysłuchania dziecka przez rodziców w ważniejszych sprawach dotyczących jego majątku i osoby,
6. obowiązek uwzględnienia rozsądnych życzeń dziecka w ważniejszych sprawach dotyczących jego osoby i majątku.

Kiedy następuje ingerencja Sądu we władzę rodzicielską?

Jeżeli wymaga tego dobro dziecka, sąd może z urzędu lub na wniosek jednej ze stron, zaingerować we władzę rodzicielską. Ingerencja Sądu we władzę rodzicielską stanowi odstępstwo od zasady autonomii rodzicielskiej. Co do zasady rodzice nie podlegają nadzorowi Sądu w zakresie sprawowania władzy rodzicielskiej.

Ustawodawca przewiduje szereg instrumentów prawnych, które pozwalają na ingerencję w wykonywaną przez rodziców władzę rodzicielską.

Należą do nich:

1. Obowiązek pomocy Sądu i innych organów władzy publicznej (art. 100 k.r.o.),

- a) pomoc Sądu i innych organów rodzicom w zakresie sprawowanej władzy rodzicielskiej jest niezbędna, o ile jest potrzebna do należytego wykonywania władzy rodzicielskiej,
- b) każde z rodziców może zwrócić się do sądu opiekuńczego o odebranie dziecka od osoby nieuprawnionej, a także zwrócić się do sądu opiekuńczego lub innego właściwego organu władzy publicznej o zapewnienie dziecku pieczy zastępczej,
- c) innymi formami pomocy mogą być: udzielenie wskazówek wychowawczych, w szczególności skonsultowanie rodziców ze specjalistą z rodzinnego ośrodka

diagnostyczno-konsultacyjnego, a także udzielanie rodzicom pouczeń co do sposobu i realizacji w zakresie obowiązków i praw względem dziecka.

2. Rozstrzygnięcie o władzy rodzicielskiej rodziców żyjących w rozłączeniu (art. 107 k.r.o.),

- a) jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom żyjącym w rozłączeniu, sąd opiekuńczy może ze względu na dobro dziecka określić sposób jej wykonywania i utrzymywania kontaktów z dzieckiem. Sąd pozostawia władzę rodzicielską obojgu rodzicom, jeżeli przedstawili zgodne z dobrem dziecka pisemne porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia,
- b) w braku porozumienia, o którym mowa wyżej, sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, rozstrzyga o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, jeżeli dobro dziecka za tym przemawia.

3. Ograniczenie władzy rodzicielskiej (art. 109 k.r.o.),

- a) wskazać należy, iż ograniczenie władzy rodzicielskiej może być realizowane w formie zarządzeń przybierających różnicowaną treść, które to zarządzenia mają na celu ochronę dobra dziecka,
- b) sąd opiekuńczy może w szczególności:
  - zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania, w szczególności do pracy z asystentem rodziny, realizowania innych form pracy z rodziną, skierować małoletniego do placówki wsparcia dziennego, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej lub skierować rodziców do placówki albo specjalisty zajmujących się terapią rodzinną, poradnictwem lub świadczących rodzinie inną stosowną pomoc z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń,
  - określić, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu, albo poddać rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun,
  - poddać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego,
  - skierować małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi,
  - zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo w instytucjonalnej pieczy zastępczej albo powierzyć tymczasowo pełnienie funkcji rodziny zastępczej małżonkom lub osobie, niespełniającej warunków dotyczących

rodzin zastępczych, w zakresie niezbędnych szkoleń, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej albo zarządzić umieszczenie małoletniego w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym lub w zakładzie rehabilitacji leczniczej.

4. Pozbawienie władzy rodzicielskiej (art. 111 k.r.o.),

- a) jeżeli władza rodzicielska nie może być wykonywana z powodu trwałej przeszkody albo jeżeli rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej lub w sposób rażący zaniedbują swe obowiązki względem dziecka, sąd opiekuńczy pozbawi rodziców władzy rodzicielskiej. Pozbawienie władzy rodzicielskiej może być orzeczone także w stosunku do jednego z rodziców,
- b) w razie ustania przyczyny, która była podstawą pozbawienia władzy rodzicielskiej, sąd opiekuńczy może władzę rodzicielską przywrócić.

5. Zawieszenie władzy rodzicielskiej (art. 110 k.r.o.),

- a) w razie przemijającej przeszkody w wykonywaniu władzy rodzicielskiej sąd opiekuńczy może orzec jej zawieszenie,
- b) zawieszenie będzie uchylone, gdy jego przyczyna odpadnie.

6. Rozstrzygnięcie o istotnych sprawach dziecka w braku porozumienia rodziców (art. 97 § 2 k.r.o.),

7. Zezwolenie Sądu na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem dziecka (art. 101 § 3 k.r.o.).

Podkreślić należy, że podstawowym celem wymienionych unormowań jest realizacja postulatów ochrony dobra dziecka.

Wniosek jednego z rodziców o ingerencję Sądu we władzę rodzicielską – co powinien zawierać?

Wniosek o ingerencję Sądu we władzę rodzicielską, jak każde pismo procesowe powinien zawierać: oznaczenie Sądu, do którego jest kierowany, imię i nazwisko wnioskodawcy (rodzica wnioskującego), adres korespondencyjny, PESEL, dane uczestnika, treść żądania z podaniem zakresu ingerencji we władzę rodzicielską, uzasadnienie sporządzanego wniosku z podaniem twierdzeń uzasadniających żądanie oraz dowodów. Wniosek powinien zawierać załączniki powołane w treści. Koniecznym jest podpisanie wniosku swoim imieniem i nazwiskiem.